

Ög 60. »Järmsta-stenen».

Litteratur: J. G. Keyserli, *Antiquitates Selectae Septentrionalis & Celiticae* (1720), s. 136 (avb.); O. Celsius, i *Acta Lit. Sv.* (1730), s. 74.

Ög 61. Flistads kyrkogård.

Pl. 29.

Litteratur: N1945; A. Nordén, *Rapport till Riksantikvarien om runstensundersökningarna sommaren 1945, med förslag till åtgärder beträffande runstenar*, 6/10 1945, dnr 4207/45 (ATA).

Äldre avbildningar: E. Brate, Foto (ATA).

Stenen har ursprungligen legat under klockstapeln, därpå varit inmurad i vapenhusets sydöstra hörn men vid murens rivning år 1837 uttagits och lagts mot en jordvall på kyrkogården, varefter den av kyrkovaktmästare A. Flisborg år 1939 restes i kyrkogårdens västra ytterdel mitt emot kyrkogårdsgrinden, ett kort stycke från tornsidans södra hörn, med inskriftssidan mot norr. Stenens oroligt rödflammiga yta med runskriften drar genast blickarna till sig, när man träder inom grinden. Höjd efter resandet 1,46 m.

Inskrift:

--þrun : raisþi : stain : eftir : aysbun : fapur : sin :

5 10 15 20 25 30 35

»Gudrun(?)³ reste stenen efter Åsbjörn/Östbjörn(?), sin fader.»

Till läsningen: Det är ovisst, om r. 1 föregås av ett kolon.⁴ Brate är ensam om att läsa det inledande namnet med blott en runa framför det ovan som 3 þ upptagna tecknet, från Säve ha alla här läst två runor. Att Brates läsning *sirun* är ohållbar framgår bl.a. därav, att avståndet från slingans början och upp till r. 3 är fulla 19 cm.,⁵ medan normalavståndet mellan runorna i inskriftens början eljest varierar mellan 8 och 10 cm. Före r. 3, den som Brate tager som *i*, måste alltså ha funnits två, icke ett runtecken.⁶ Själva ytskiktet är emellertid bortspjälkat här, och skulle man våga sammanställa de spår av stavar, som ännu kunna skymta i radlinjens början, skulle de möjligen kunna sägas utgöra rester av en *k*-runa. Skadans djupaste parti faller på den plats, där r. 2 skulle ha funnits. R. 3, den som Brate läser som *i*, har ju sin hst på nära 10 cm:s avstånd från hst i r. 4 och måste därför antagas ha haft bst t.h., mycket tydliga spår av sådana finnas också, ehuru de snarast se ut som om de tillhörde en *o*-runa, dock motsäga de icke antagandet, att det rör sig om en *þ*-runa. R. 4 är *r*, även om bst:s nedersta skänkel är rätt otydlig — inbuktningen mot hst:n är också så stark, att Säve t.o.m. uppfattar runan som ett *b*. R. 5 förefaller att vara ett *u*, men även här är det ett besvär, att bst:s nedersta del löper upp på en kristallisk upphöjning i stenen och är svår att urskilja. R. 7 är ett *n*, bst är otydlig men är bäst tänkbar i en utvittring på högra sidan om hst. Fortsättningen är entydig fram till r. 24, som är ett *u*

Plansch 29a. Ög 61. Flistads kyrkogård. Foto Nordén 1945. [Vid planschen har Wessén antecknat: »Fotot är otydligt och blir det kanske ännu mer vid reproduktion.» Jansson skriver 1947: Helt retuscherad. Oduglig.]

³ Ändrat från Nordéns »(Gu?)drun» till i enlighet med Wesséns förslag i marginalen: »Bättre: Gudrun(?)».

⁴ I marginalen skriver Wessén/Jansson: På pl. sk före r. 1

⁵ I marginalen skriver Wessén/Jansson: Bör räknas från sk.

⁶ I marginalen skriver Wessén/Jansson: »Missvisande: det blir mycket trångt med ʀጠጠ». Under dessa kommentarer skriver Nordén: Detta förstär jag alldeles inte. Utrymmet är det väntade. Nordén

med en fördjupning mitt i. Säve **och** Wiede läsa därför runan som **u**, Brate anser runan »möjligen» vara stungen men finner punkten »väl kantig» och transkriberar runan som **u**. Emellertid är punkten större än den i 18 **e**, och konsekvensen synes mig kräva, att om r. 18 uppfattas som stungen, även r. 24 bör godtagas såsom **y**. Den senare sammansättningsleden i den dödes namn framträder mycket tydligt på stenen. Brate diskuterar de resultat, han kommit till vid undersökningar 1888 och 1910 och fastställer sedan sin slutliga läsning men observerar därvid ej, att hans uppgift i texten om r. 26 **b** icke överensstämmer med vad han sedan upptar på bilden av stenen, trots direkt hänvisning till det foto, som avbildningen grundar sig på (se fig. 76). **b**-runan förlägger Brate i sin text till »i början av slinglinjen», förklarar sig icke ha kunnat se den 1888 men år 1910 ha funnit den »möjlig» och säger sig »kunna spåra den» på sitt fotografi. Då avbildningen som nämnt icke upptar någon **b**-runa, är man hänvisad att själv inlägga den, och något annat utrymme för den finnes ej än det, som uppstår mellan radlinjen och Brates följande **u**-runa. Hst har då varit radlinjen, bågarna ha varit utbyggnader på denna. De ojämnheter, som på detta trånga utrymme kunna framkomma på ett foto, synas mig dock vara naturliga, och Brates iakttagelse från 1888 är helt visst riktigare än den — f.ö. ytterst tveksamt uttryckta — från 1910. Den runa, som Brate läser som **u** (= r. 26), är däremot enligt min mening ett **b**, vars hst och övre bygel äro tämligen lätta att iakttaga och vars nedre bygel även har rätt tydliga spår kvarstående. Den följande runan, 27, har trots ytans skrovlighet lämnat så många spår efter sig, att den med ganska stor säkerhet kan sägas ha varit ett **u**, icke som Brate vill ett trasigt **r**. Namnets slutruna är ett fullt bevarat **n**. Mellan 27 och 28 finnes en vertikalt löpande mycket svag fåra såsom efter en hst (framträder både på Brates bild och min), kanske har det varit en påbörjad men icke avslutad runa.

Det påfallande namnet **aysbun** torde väl vara att såsom Brate föreslår identifiera som ett fsv. **Austbiorn*, ehuru en sådan sammansättning förefaller egendomlig och icke är belagd på annat håll. Ett stöd för tolkningen är emellertid det märkliga förhållandet, att just i Östergötland namnet *Øsbyorn* är belagt under medeltiden (1410). Kanske får dessutom, såsom Brate ifrågasätter, det icke ovanliga namnet *Asbiorn* tänkas ha u-omljud i första leden, såsom Ög 224 **ausualti** *Asvaldi* har det.

Fig. 76. Ög 61. Flistads kyrkogård. Foto E. Brate (ATA).

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med reservationer. Utgåvan är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter är du välkommen att meddela dessa till utgivaren på nedanstående e-postadress.

Utgivare: Jan Owe

Kontakt: runor@gamlebo.se

Senast ändrad 2020-05-19